

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem M. G. oraz S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M.
o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 grudnia 2024 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w
Warszawie
z dnia 12 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 1348/22,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 stycznia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Warszawie ustalił podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne M. G. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem W. Sp. z o.o. sp. k. za miesiące wyszczególnione w tej decyzji.

Wyrokiem z 23 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił sporną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż do podstawy wymiaru składek na

obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz zdrowotne M. G. za luty 2016 r., kwiecień 2016 r., sierpień 2016 r., październik 2016 r. oraz grudzień 2016 r. z tytułu umowy zlecenia wykonywanej u płatnika W. Sp. z o.o. sp. k. w likwidacji z siedzibą w W. nie zalicza się przychodów uzyskanych z tytułu umów zlecenia zawartych między M. G. a S. Sp. z o.o. sp. k. w likwidacji z siedzibą w M.; w pkt 2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie na rzecz zainteresowanej S. Sp. z o.o. Sp. k. w likwidacji z siedzibą w M. solidarnie kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Organ rentowy w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczył na kwotę 4.953,96 zł.

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji wyrokiem z 16 listopada 2023 r. w pkt I sentencji zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe M. G. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem W. Spółki z o.o. spółki komandytowej w likwidacji w W. za kwiecień 2016 r. wynosi 4.055 zł, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie; w pkt II sentencji zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądził od W. Spółki z o.o. Spółki komandytowej w likwidacji na rzecz Zakładu kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od 16 listopada 2023 r. do dnia zapłaty; w pkt III sentencji oddalił apelację w pozostałej części; w pkt IV sentencji zasądził od W. Spółki z o.o. Spółki komandytowej w likwidacji w W. na rzecz Zakładu kwotę 675 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

W skardze kasacyjnej, skarżąc wyrok Sądu Apelacyjnego w pkt I, II i IV, W. Sp. z o.o. Sp. k. w likwidacji oraz S. Sp. z o.o. Sp. k. w likwidacji w M. wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczyły na kwotę 12.314 zł, wskazując, że na tak określoną wartość składają się:

- różnice w podstawach wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne obowiązkowe za miesiące: luty, kwiecień, czerwiec, sierpień, październik 2016 r., czyli różnice pomiędzy kwotami z decyzji - przy uwzględnieniu zmiany decyzji wynikającej z wyroku Sądu Apelacyjnego - a kwotami zadeklarowanymi przez odwołującą się Spółkę, suma tych różnic to 11.425,52 zł;

- różnice w składkach na ubezpieczenie zdrowotne za sporne miesiące w łącznej kwocie 887,33 zł (łącznie 12.314 zł).

Postanowieniem z 9 lutego 2024 r. Sąd Apelacyjny zdecydował o sprawdzeniu wartości przedmiotu zaskarżenia określonej w skardze kasacyjnej na 12.314 zł i w tym celu zobowiązał pełnomocnika organu rentowego do wyliczenia różnicy w wysokości składek opłaconych i należnych od odwołującej się spółki na podstawie objętej sporem decyzji przy uwzględnieniu jej zmiany dokonanej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 16 listopada 2023 r.

W wykonaniu zobowiązania organ rentowy w piśmie z 12 lutego 2024 r. podał, że przedmiotowa różnica wynosi 4.461,16 zł. Do pisma tego dołączono szczegółowe wyliczenie różnicy w składkach.

Skarżące spółki zajmując stanowisko w związku z powyższym pismem w piśmie procesowym z 27 lutego 2024 r. stwierdziły, że podana przez organ rentowy wartość przedmiotu zaskarżenia jest nieprawidłowa. Skarżące spółki argumentowały, odwołując się m.in. do postanowienia Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2023 r., III UZ 22/23, że w zaskarżonej decyzji tylko w odniesieniu do ubezpieczenia zdrowotnego wymierzono składki, natomiast w odniesieniu do ubezpieczeń społecznych ustalono jedynie wysokość podstaw wymiaru składki i dlatego różnice między podstawami wymiaru za poszczególne miesiące składają się na wartość przedmiotu zaskarżenia, inaczej niż przy ubezpieczeniu zdrowotnym.

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2024 r., III WSC 37/24 (AUa 1348/22), Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 4.462 zł i odrzucił skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny uznał, że sposób ustalenia wartości przedmiotu sporu w sprawach o prawa majątkowe regulują przepisy ogólne (art. 19-26 k.p.c., w tym, między innymi, art. 19 § 2 k.p.c. i art. 22 k.p.c.). Mają one odpowiednie

zastosowanie do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia (w apelacji - art. 368 § 2 k.p.c. i w skardze kasacyjnej - art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 368 § 2 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zważył, że orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. Pogląd ten, jak argumentuje Sąd Najwyższy w postanowieniu z 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, odnosi się do sytuacji, gdy sama podstawa wymiaru składek nie jest sporna, a spór sprowadza się do zastosowania podstawy wskazanej przez ubezpieczonego (płatnika) względnie określonej przez przepis, albo gdy podstawa ta co prawda jest sporna w odniesieniu do jakiegoś jej składnika (składników) lub jego wysokości, ale istotą sporu jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru. W takim przypadku wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnicę między wysokością składek zapłaconych a wysokością składek naliczonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji, ewentualnie z korektą dokonaną przez sąd ubezpieczeń społecznych. W ocenie Sądu Apelacyjnego niniejsza sprawa do takich właśnie się zalicza. Istotą sporu w niej jest właśnie wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru, a okoliczność, że wysokość składki ustalono tylko na ubezpieczenie zdrowotne (oprócz podstawy wymiaru tej składki) niczego nie zmienia i nie uprawnia do swoistego hybrydowego określenia wartości przedmiotu zaskarżenia, co postulowały skarżące. Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie chodzi przede wszystkim o uiszczenie składek w wyższym wymiarze przez płatnika w konsekwencji ustalenia wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne (tu też i składek). Wymiar składek należnych wzrośnie przecież adekwatnie do ustalonych podwyższonych podstaw wymierzenia składek. Taki sposób określenia wymiaru zobowiązania składkowego przez ustalenie jedynej zmiennej (zmiennego składnika) nie zaprzecza celowi działania, jakim jest dokonanie wymiaru składek na potrzeby ich uiszczenia i pobrania. Wymaganie ustalenia w decyzji wprost wysokości składek na ubezpieczenia społeczne dla przyjęcia, że wartość przedmiotu zaskarżenia liczy

się jako różnicę składek, jest niewspółmierne, skoro istota sporu zasadzająca się na wysokości składek nie jest wątpliwa. Chodzi bowiem bezpośrednio o obowiązek uiszczenia składek w podwyższonej wysokości, a nie bezpośrednio o wysokość podstawy wymiaru składek, od której naliczane będą także świadczenia z ubezpieczeń społecznych (np. emerytura). Świadczeniami powtarzającymi się (art. 22 k.p.c.), wokół których toczy się spór, są różnice w wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, a zatem wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi suma tych świadczeń za okres sporny. Interes płatnika składek sprowadza się w tym przypadku do kwestii związanych z obliczeniem, rozliczeniem i przekazaniem składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny nie podzielił poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z 6 grudnia 2023 r., III UZ 22/23, do którego odwołują się skarżące spółki.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie to kwota ostatecznie wyliczona przez organ rentowy jako różnica w składkach za poszczególne miesiące ujęte w spornej decyzji. Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 398²¹ k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym ma „odpowiednie” zastosowanie m.in. art. 368 § 2 k.p.c., który w zdaniu trzecim przewiduje, że przepisy art. 19-24 i 25 § 1 k.p.c. stosuje się „odpowiednio”. Sąd drugiej instancji może sprawdzić, czy podana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest zgodna z zasadami jej ustalania zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2017 r., II UZ 83/17). Sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia oznaczonej przez skarżące doprowadziło w odniesieniu do spornej decyzji, stwierdzającej wysokość podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne i składek na te ostatnie, do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie 4.462 zł (art. 22 k.p.c., po zaokrągleniu, pkt I sentencji).

Mając na względzie przedmiot postępowania w niniejszej sprawie, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia i ustalenie, że wartość ta jest niższa niż 10.000 zł. Sąd Apelacyjny skargę kasacyjną uznał za niedopuszczalną.

W zażaleniu na powyższe postanowienie płatnik składek zarzucił naruszenie:

1. art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 398² § 1 w zw. z art. 367 § 3 k.p.c. poprzez odrzucenie skargi kasacyjnej z tej przyczyny, iż wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, podczas gdy to ustalenie Sądu Apelacyjnego jest w sposób oczywisty nieprawidłowe, a wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę dziesięciu tysięcy złotych;

2. art. 22 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c., poprzez wadliwe ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia wynikające z przyjęcia, że niniejsza sprawa jest sprawą o wymiar składki, a nie o podstawę wymiaru składki, które skutkowało błędnym przyjęciem, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie w zakresie w jakim spór dotyczy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odpowiada różnicy pomiędzy składką obliczoną od podstawy zadeklarowanej przez Spółkę a składką liczoną od podstawy ustalonej w zaskarżonej decyzji, podczas gdy przedmiotem sporu nie jest wymiar składek i składka ta nie została w decyzji ustalona, ale spór dotyczył podstawy wymiaru składek, stąd też wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać ustalona jako różnica między zadeklarowaną przez Spółkę podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru składek ustaloną w decyzji organu rentowego (z uwzględnieniem modyfikacji tej podstawy dokonanej przez Sąd drugiej instancji); błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w pkt I. postanowienia (ustalenie, że wartość ta jest niższa niż 10.000,00 złotych) skutkowało błędnym rozstrzygnięciem w pkt II. postanowienia, tj. błędnym postanowieniem o odrzuceniu skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej.

Mając na uwadze powyższe żalący się wniosk o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego i zainteresowanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie ma uzasadnione podstawy.

Trafny jest zarzut naruszenia zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny art. 22 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sprawa o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest sprawą o prawo majątkowe, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Nie jest to bowiem sprawa "o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego".

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się a składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 lutego 2008 r., II UZ 49/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 162; z dnia 6 maja 2008 r., I PZ 6/08, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 232; z dnia 17 kwietnia 2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 301; z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10, LEX nr 1620499; z dnia 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10, LEX nr 786391; z dnia 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163; z dnia 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553; z dnia 14 lutego 2014 r., III UK 77/12, LEX nr 1619107 oraz z dnia 27 lutego 2014 r., II UZ 77/13, LEX nr 1441274). Pogląd ten odnosi się jednak do sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek co prawda jest sporna w odniesieniu do jakiegoś jej składnika (składników) lub jego wysokości, ale istotą sporu jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru. W takim przypadku wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między wysokością składek zapłaconych a wysokością składek naliczonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

Opisana sytuacja nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie, gdyż organ rentowy zaskarżoną decyzją dokonał ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jednak ani nie naliczył składek od tak ustalonej podstawy wymiaru, ani nie określił wysokości zobowiązania składkowego. Wartości przedmiotu zaskarżenia nie mogła zatem stanowić różnica pomiędzy wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru wskazywanej przez płatnika a wysokością

ustaloną w zaskarżonej decyzji, skoro decyzja ta nie określała wysokości składek wymierzonych od określonej w niej podstawy ich wymiaru. Przedmiotem sporu była natomiast różnica między zadeklarowaną przez płatnika podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru należną według organu rentowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że w sprawach, w których przedmiotem sporu nie jest wysokość zobowiązania składkowego, ale wysokość samej podstawy wymiaru - wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru określoną przez organ rentowy za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11, LEX nr 1235842; z dnia 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417; z dnia 5 maja 2016 r., II UZ 3/16, LEX nr 2052527; z dnia 24 listopada 2016 r., I UZ 41/16, LEX nr 2191449; z dnia 19 kwietnia 2017 r., I UZ 63/16, LEX nr 2309618; z dnia 10 października 2017 r., II UZ 59/17, LEX nr 2397614; z dnia 20 sierpnia 2020 r., III UZ 1/20, LEX nr 3054007). Oznacza to, że w niniejszym przypadku, w którym spór nie dotyczył wysokości zobowiązania składkowego, lecz bezpośrednio wysokości podstawy wymiaru składek, od której będą naliczane także świadczenia z ubezpieczeń społecznych, wartość przedmiotu zaskarżenia wyraża się różnicą między podstawą wymiaru składek przyjętą przez ubezpieczoną oraz płatnika składek a podstawą wymiaru składek określoną w decyzji organu rentowego.

Słuszne jest zatem stanowisko skarżących, że tylko w odniesieniu do składek na ubezpieczenie zdrowotne, co do których organ rentowych ustalił ich wysokość, wartość przedmiotu sporu w zakresie w jakim sprawa ta dotyczy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne liczy się jako różnicę między składką zapłaconą a wynikającą z decyzji zobowiązania składkowego.

Z powyższego wynika, że Sąd Apelacyjny nieprawidłowo ustalił, że wartość przedmiotu zaskarżenia w tej sprawie jest niższa niż 10.000 zł, a więc skarga jest niedopuszczalna ze względu na treść art. 398² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ i 108 § 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a.ł.]

